

Varga Csilla Orsolya¹

Civil-katonai együttműködés az Európai Unió tagállamaiban

Görögország, Ciprus, Málta, Bulgária

Civil–Military Cooperation in the Member States of the European Union

Greece, Cyprus, Malta, Bulgaria

Absztrakt

A Görögországot, Ciprust, Bulgáriát és Máltát górcső alá vevő publikációim egy tágabb kutatás eleme, amely az Európai Unió 28 tagállamát vizsgálja. Az országelemzések vizsgálják többek között a tagállam viszonyát az Európai Unió kül- és biztonság, illetve védelempolitikájához; a tagállam CIMIC-orientációját,² a CIMIC (Civil-katonai együttműködés) intézményrendszerét; az Európai Unió vezetett katonai műveletben való részvételt (azon belül a CIMIC-relációkat kiemelve), továbbá kitér a CIMIC képzési, kiképzési, felkészítési rendszerére is.

Kulcsszavak: *civil-katonai együttműködés, kül- és biztonságpolitika, védelempolitika, Európai Unió, művelet, LOT (összekötő és megfigyelő csoport)*

Abstract

As a part of a broader study on the European Union's twenty-eight member states, this publication focuses on Bulgaria, Malta, Cyprus and Greece. Inter alia, country analyses examine the relationship of Member States with the European Union's foreign, security

¹ Doktorandusz, Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola – University of Public Service, Doctoral School of Military Sciences, PhD student, email: Varga.Csilla@uni-nke.hu, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7079-3275>

² Orientáció esetében a tagállamokra vonatkozóan három esetet vizsgáltam: NATO, EU, nemzeti irányvonalak. A tagállam mely doktrínákat veszi alapul, azt hogyan implementálja, és mennyire jelennek meg nemzeti sajátosságok.

and defence policy; the CIMIC (Civil–military cooperation) orientation of the Member States; the institutional system of CIMIC in the country; its participation in the EU-led military operations (including CIMIC relations); and CIMIC training and education system will also be examined.

Keywords: *civil–military cooperation, foreign policy, security policy, defence policy, European Union, mission, LOT (Liaison and Observation Team)*

1. Bevezető

Kutatómunkám során az Európai Unió tagállamait országcsoportokba rendezve elemeztem. A *Felderítő Szemlében* megjelent a Benelux államok és a Skandináv államok elemzése. A dél-európai és mediterrán térség esetében, szűk értelemben az Ibériai-félsziget: Spanyolország, Portugália, illetve Franciaország, tágabb értelemben az Appennini-félsziget: Olaszország és Málta vizsgálata tartoztak ide. Földrajzi térben való érintettsége nyomán azonban Görögország, Ciprus, Bulgária is helyet kaptak ebben a csoportban. Az országelemzések a szerző által felállított szempontrendszer alapján vizsgálták többek között a tagállam viszonyát az Európai Unió kül- és biztonság, illetve védelempolitikájához; a tagállam civil-katonai együttműködésére vonatkozó orientációját, civil-katonai együttműködésére vonatkozó intézményrendszerét; az Európai Unió vezette katonai műveletben való részvételt (azon belül a CIMIC-relációkat kiemelve); továbbá kitér a CIMIC képzési, kiképzési, felkészítési rendszerére is. A hadtudományi kutatások prioritásai és vizsgálata során az Európai Uniót támogató műveleti erők részvétele túlnyomó többséget alkot, és ennek része a civil-katonai együttműködések is, amelynek javítása folyamatos feladat és célkitűzés. Ennek a célkitűzésnek részeként vizsgáltam a tagállamokat.³

A dél-európai és mediterrán térség feladatellátása során több követelménynek kell megfeleljen. Az elmúlt időszakban a tengeri jelenlét és a védelem mellett a növekvő migrációs veszélyeknek is ki volt téve Afrika felől. A migráció hullámai sem egyformán érintik őket, a rendkívül erőteljestől az erőteljesen (pl. Bulgária és Görögország esetében) át az csekély mértékig, de az útvonalak is eltérnek (pl. Málta erőteljesebben érintett a közép-mediterrán útvonalon, míg Görögország a kelet-mediterrán útvonalon).⁴ A mediterrán térség országai egyes esetekben eltérő értékekkel, érdekekkel is rendelkeznek, feladataikat ennek megfelelően, eltérően végezhetik. Alapvetően azonban a közös kezdeményezés és részvétel, a regionális együttműködés, csakúgy, mint a balti vagy skandináv államokra, e térségben is jellemző.

A legjobb példa erre az EUROMARFOR⁵ – Olaszország, Spanyolország, Franciaország, Portugália részvételével – egy, a Petersbergi feladatok végrehajtására alkotott egyesülés, amely békefenntartó, békekikényszerítő és humanitárius célokat valósít meg.

³ Boda József et alii: A hadtudományi kutatási irányok, prioritások és témakörök. *Államtudományi Műhelytanulmányok*, (2016), 16. 1–23.

⁴ Farkas Ádám et alii: A Magyar Honvédség feladatai, szerepének és helyzetének jogi aspektusai a tömeges migráció kapcsán. In Tólas Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 17.

⁵ *European Maritime Force*. Elérhető: www.euromarfor.org/ (A letöltés dátuma: 2020. 04.17.)

A szervezetet 1995-ben hozták létre, első művelete 2002-ben (*Operation Coherent Behaviour*)⁶ az EU későbbi haditengerészeti műveleteinek (EUNAVFOR Atalanta, EUNAVFOR MED Sophia) fontos állomása.

2. Bulgária

Bulgária, tágan értelmezve dél-európai, ugyanakkor a balkáni régióhoz tartozó ország is. A mediterrán térség mellett a Balkán-félsziget területét érintő kérdésekben is hangsúlyos szerepet vállal.⁷ Bulgária már az európai uniós csatlakozása előtt is elkötelezett volt közös kül- és biztonság-, illetve védelempolitikát illetően, ahol aktív politikai dialógust és aktív missziós részvételt tanúsít.

Bulgária 2007-ben csatlakozott az Európai Unióhoz. Hadereje 36 950 fő aktív állományú, és 3000⁸ fő tartalékosból áll. Az EUFOR Althea, EUNAVFOR Atalanta és EUTM Malí műveleteiben vesz részt.⁹ Bosznia-Hercegovinában (BiH) az EUFOR Althea 120 fős bolgár kontingens vesz részt, amely főként a fegyveres őrseget adja, de az EUFOR „szeme és füleként”¹⁰ működő összekötő- és megfigyelőcsoportokat, úgynevezett LOT¹¹-házakat is üzemeltet. Ezek az összekötő- és megfigyelőcsoportok a civil-katonai együttműködésben fontos szerepet játszanak.¹²

A tagállamok vizsgálata során a civil-katonai együttműködés, a kül- és biztonságpolitikához való viszony és a missziós részvétel is helyet kaptak. A biztonságpolitikához való viszonyt a helyi politikai erők és pártok részvétele, érdekei és értékei is meghatározzák.

„Bulgáriában a kül- és biztonságpolitikához (CFSP), illetve védelempolitikához (ESDP¹³) tartozó célokat, érdekeket a szocialisták (BSP¹⁴, vagy az ún. Centenarian) mindvégig támogatták. A demokraták (UDF¹⁵) szintén, minden területen támogatták a CFSP/ESDP céljait, és elképzeléseit, főként a térség biztonságának előmozdítását, a szomszédságpolitikát emelve ki annak hangsúlyos elemei közül. A szabadságpárt (MRF¹⁶), az aktív szerepvállalás, főként a béketámogató műveletek fontossága mellett foglaltak állást, támogatva ezzel az Európai Unió közös kül- és biztonság-politikáját,

⁶ History. *European Maritime Force*. Elérhető: www.euromarfor.org/overview/3 (A letöltés dátuma: 2020. 04. 17.)

⁷ Vanelin Tsachevsky: *Bulgaria's EU membership: the adaptation to the new status is not over*. Sofia, Pan-European Institute, 2010. 11. Elérhető: <http://jeanmonnetexcellence.bg/archive/assets/uploads/files/cc177%20-%20bulgaria%E2%80%99s%20eu%20membership%20the%20adaptation%20to%20the%20new.pdf> (A letöltés dátuma: 2020. 11. 06.)

⁸ *Military Balance 2020*. London, IISS, 2020. 91.

⁹ https://mod.bg/en/tema_MissionsOperations_new.html (A letöltés dátuma: 2020. 11. 06.)

¹⁰ *Teme Magazine*, 2016 July. Elérhető: www.euforbih.org/eufor/images/pdfs/Teme/2016/201607_eng.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 30.) 11.

¹¹ LOT – *Liaison and Observation Team*, Összekötő és Megfigyelő Csoport.

¹² *Participation of Bulgarian Military Personnel in Bosnia and Herzegovina (SFOR/ALTHEA)*. Elérhető: www.mod.bg/en/doc/tema/MissionsOperations3.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 12. 10.); www.hemusbg.org/en (A letöltés dátuma: 2018. 12. 10.); Plamen Yordanov: *Bulgaria in European Security and Defence Policy*. Carlyle, US Army War College, 2013. 18. Elérhető: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA589902.pdf> (A letöltés dátuma: 2018. 12. 10.)

¹³ ESDP – European Security and Defence Policy, Európai biztonság- és védelempolitika.

¹⁴ BSP – Bulgarian Socialist Party.

¹⁵ UDF – Union of Democratic Forces.

¹⁶ MRF – Movement of Rights and Freedom.

és annak célkitűzéseit. Az ország korábbi missziós tapasztalatai pedig megalapozták az EU-vezette műveletekben való aktív, és hatékony részvételt.”¹⁷

A migrációt illetően, Bulgária az EU külső határához tartozó tagállam, így a migráció okozta kihívásokkal fokozottan szembe kell néznie. A környező, EU-n kívüli térség jó része pedig instabil régió, amely további feladatok elé állítja az országot.¹⁸

A közvélemény is osztja azt a véleményt, hogy a migráció, illetve a külső határok felől ezzel együtt érkező más veszélyek is a közös védelempolitika erősítését kívánják. A közvéleménynek nagy bizalma van a bolgár haderőt és annak EU-részvételét illetően egyaránt.¹⁹

A CIMIC-et illetően, ahogy a haderő részére írt Fehér Könyvben²⁰ is megtalálható, Bulgária a CIMIC és PSYOPS területét együttesen kezeli, arra külön nemzeti egysége van a szárazföldi haderőnemen belül. Emellett, a műveleti területeken az ország megfigyelő- és összekötőcsoportokat (LOT) és LOT-házakat üzemeltet. A képzés, kiképzés, felkészítés nemzeti szinten a Georgi Sava Rakovski Akadémián és a Nemzeti Katonai Egyetemen (Bulgária, Szófia) történik, a nemzetközi képzés részben szintén a G. S. Rakovski Akadémián, illetve az EU/NATO akkreditált CIMIC-felkészítések keretében történik. A funkcionális szakértők, azaz civilek részére szintén van lehetőség a katonai akadémián történő felkészítésre, amelyek időtartama részben az előképzettség függvénye.

A CIMIC-képességek megfelelnek az EU/NATO követelményrendszernek, de már folyik egy szélesebb körű CIMIC-PSYOPS képesség- és intézményrendszer kialakítása is, amely az információgyűjtés, -rendszerezés területét is magában foglaló tevékenységi kör ellátására is alkalmas lehet. Az információgyűjtés, a műveleti területen működött CIMIC-központok esetében is kulcsfontosságú feladat.²¹

3. Ciprus

Ciprus földrajzilag, kulturális, történelmi és politikai tekintetben is Európa részének tekinthető, a kontinenshez való viszonya azonban sok tekintetben különleges, ahogy maga az ország is. Egyenlő távolságra van az afrikai kontinensről, Európától, illetve a Közel-Keletről is. Kulturális öröksége alapján görög, mégsem volt soha része Görögországnak. Évszázadokig volt ellenben a török birodalom része. A törökök aránya mégis kisebbséget alkot.

A közös kül- és biztonságpolitikához való viszony: Ciprus az EU-t az emberi jogok, a demokrácia védelmezőjeként, a biztonság megteremtőjeként erős intézménynek látja. A sziget megosztott állapotban történő csatlakozása mellett is, az EU-t képesnek látta a ciprusi válság megoldására. E célok azonban csak szoros együttműködéssel

¹⁷ *CFSP Watch 2005 – Bulgaria – by BECSA*. Elérhető: www.lse.ac.uk/international-relations/assets/documents/efpu/cfsp-annual-reports/2005/CFSP-Watch-2005-Bulgaria.pdf?from_serp=1 (A letöltés dátuma: 2020. 11. 10.)

¹⁸ Yordanov (2013) i. m.

¹⁹ Yantsislav Yanakiev: *Views of the Bulgarian Public on Security, Defence and Military*, DCAF, Geneva, 2000. 254–264.

²⁰ *White Paper on Defence and the Armed Forces of the Republic of Bulgaria*. 2019. Elérhető: www.mod.bg/en/doc/cooperation/20190621_White_Paper.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 12.)

²¹ *White Paper on Defence and the Armed Forces of the Republic of Bulgaria*. (2019) i. m., *CFSP Watch 2005 – Bulgaria – by BECSA*. i. m.

érhető el. Fontos, hogy az EU egységes hangon megszólalva támogassa a Ciprusi újraegyesítést.²² 2016-ban már csak karnyújtásnyira volt, de végül mégsem történt meg az egyesítés, ötnapi tanácskozás után a tárgyalások ismét eredménytelenül zárultak. 2017-ben, illetve 2019-ben is elakadtak az egyesítési tárgyalások.²³

„Az újraegyesített, föderálisan működő Cipruson még mindig kérdés, hol húzódjon a török és görög lakosságot elválasztó határ. A vitát az okozza, hogy a törökök vannak kisebbségben, mégis a görögök szerint nagyobb területen élnek, mint amely lélekszámuk alapján járna nekik. A görög lakosság kb. 850 000 fő, a török 300 000 fő. A görögök lakta rész gazdaságilag is erősebb. Sőt, a török lakosság is két részre osztható, az évszázadok óta ott élő török lakossággal szemben ott áll, kb. 140-160 000 fő bevándorló, akik az elmúlt 40 évben telepedtek le, őket illegális migránsnak tekintik.”²⁴

Ezenfelül még egy kérdés vár megoldásra: a katonai támaszpontoké, hiszen Törökország 30 ezer fős kontingenst állomásoztat Cipruson, míg Nagy-Britannia kettő, összesen 3000 fős támaszpontot tart fenn a déli parton.²⁵ A török kontingens kvázi mindenkit zavar, ugyanakkor a brit támaszpontok ellen nincs kifogása a politikusoknak és a közvéleménynek. Szerencsésen indult a helyzet, hiszen a görög ciprusi és török kollégája személyében poszton lévő elnök is hajlandó volt a „kompromisszumra”, ám az mégsem jött létre. A migránskérdésben is érintett Ciprus megállapodott Törökországgal, hogy az visszaveszi az illegális bevándorlókat és közösen lépnek fel az embercsempészet ellen is. Törökország és az EU között létrejött megállapodás szerint: Törökország jelentős anyagi segítséget kap, ha eltöri a schengeni turistavízumot, és együttműködik a ciprusi rendezés támogatásában. Ehhez a katonai kontingensének fokozatos kivonása is hozzátartozik. Az Európai Unió számára is problémát jelent, hogy a déli határán egy, kvázi törvénytelen, demilitarizált zóna áll, de végül ezt a kérdést sem sikerült megoldani. Nem mellékes kérdésként pedig újra felvetődött, hogy hivatalos EU-nyelv lesz-e a török, hiszen, az uniós polgárokat megilleti, hogy hazájuknak hivatalos nyelven férjenek hozzá az EU dokumentumaihoz, ez a kérdés azonban az uniós tagállamok kezében és nem az EU Parlament döntési körében születhetne meg.

Több fenti kérdésben Bulgária is érdekelt, hiszen területén félmilliósi lélekszámú török lakosság él. Ciprus egyetért az ESDP céljaival, megvalósításában tevékenyen részt vesz. A rendőri missziókhöz is hozzájárul. Az ESDP-t nem csak delegált állománnyal és felajánlásokkal, elvben is messzemenőig támogatja, hiszen önmagát az EU előretolt bástyájaként határozza meg. A mediterrán politika és dimenzió fejlesztésében is érdekelt, azt szintén támogatja. A CFSP Ciprusnak egy olyan lehetőséget kínált, amelynek során a nagy államok függőségéből kikerülve, önállóbb kül- és biztonságpolitikai nézeteit érvényre juttathatta.

²² Angelos Sepos: *Europeanization of Cyprus*. London, Palgrave Macmillan, 2008. 34–45., 59–76., 120–134.

²³ *A ciprusi görögök és ciprusi törökök vajon képesek lesznek-e végül közös nevezőre jutni?* TRT, 2019. Elérhető: www.trt.net.tr/magyar/tersegi-hirek/2019/07/30/a-ciprusi-gorogok-es-ciprusi-torokok-vajon-kepesek-lesznek-e-vegul-kozos-nevezore-jutni-1244445, (A letöltés dátuma: 2020. 03. 01.)

²⁴ Kugyela Tamás: *Karnyújtásnyira a ciprusi újraegyesítés*. Index, 2016. Elérhető: http://index.hu/kulfold/eurologus/2016/10/29/karnyujtasnyira_a_ciprusi_ujraegyesites/ (A letöltés dátuma: 2019. 11. 12.); *Megfeneklett Ciprus újraegyesítése*. Origo, 2016. Elérhető: www.origo.hu/nagyvilag/20161122-eredmenytelenul-fejezodtek-be-a-megosztott-ciprus-egyesiteserol-masfel-eve-folyo-targyalasok.html (A letöltés dátuma: 2019. 12. 10.)

²⁵ Darren Loucaides: *Why Are There Still British Military Bases in Cyprus?* *New Internationalist*, 2017. Elérhető: <https://newint.org/features/2017/05/01/caught-in-the-middle> (A letöltés dátuma: 2019. 11. 11.)

A közös kül- és biztonságpolitika keretében indított, katonai missziók közül az EUTM²⁶ Mali (2 fő) és az EUNAVFOR Szomália műveletekben vesz részt.²⁷ Hadereje 12 ezer fős, sorozott hadsereg, és 50 ezer fő önkéntes.²⁸ 2016-ban és 2019-ben is az ARGONAUT nevet viselő CIMIC nemzetközi gyakorlat Ciprus területén zajlott.²⁹ A gyakorlat során a cél nagyszámú civil kimentése volt a Közel-Keletről a Ciprus területén található fogadó állomásokra. A szcenárió során a haditengerészeti erők és a légierő, a szárazföldi erőkkel kooperálva, nagyszámú civilt mentett ki nyílt tengeri vizekről. A gyakorlaton Görögország, Olaszország, Magyarország, az Egyesült Királyság, illetve Izrael és az Amerikai Egyesült Államok vettek részt. A központi koordinációt a larnacai JRCC (*Joint Rescue Coordination Centre*)³⁰ látta el.

4. Görögország

Görögország csatlakozását az Európai Unióhoz nem kísérte heves nemzeti vita sem a politika, sem a közvélemény oldaláról. Csatlakozása talán túl korai időpontban történt, amelynek egyes következményei várhatóak voltak, és ezt a később felmerült kilépésének kilátásba helyezése meg is erősítette. 2010-ben Görögország eurózónás fizetéseképtelenné válásakor a Grexit (*Greek exit*) felmerülése komoly vitákat gerjesztett, hiszen az eurózónából való kilépés az EU-tagság megtartásával nem lehetetlen, de éket verhetett volna bizonyos vezető politikai országok közé, illetve Görögország és az EU-tagállamok közé.

Végül 2015-ben görög kormányváltás, népszavazás, és az EU úgynevezett „harmadik programjának” köszönhetően mentőcsomagot biztosítottak az ország számára, egyben „tűzfalat” is emelve ezzel, hogy a hasonló kockázatnak kitett országokra a konfliktus ne terjedhessen tovább.³¹ A migrációs politika európai uniós szintű kezelése a védelempolitika, a közös védelempolitika része, a 2016. decemberi EU-csúcs egyik központi témája.³²

Az EU-védelempolitikával magas szinten foglalkozó csoportok ülésére legutóbb, ezt megelőzően öt évvel került sor, így a 2016-os csúcs a védelempolitika megerősítését célzó intézkedései meghatározóak lettek a következő években is. A 2013-as,

²⁶ EUTM – European Union Training Mission, az Európai Unió kiképző missziója.

²⁷ Common Security and Defense Policy. Elérhető: www.army.gov.cy/el/page/koini-politiki-asfaleias (A letöltés dátuma: 2019. 12. 11.)

²⁸ Military Balance, IISS, 2019. 96.

²⁹ Nemzetközi CIMIC-gyakorlat 17 ország részvételével 2016-ban. *Multinational CIMIC Exercise "ARGONAUT-2018" 3rd PHASE- "Search and Rescue (SAR) Operations"*. Elérhető: www.mod.gov.cy/mod/CJRCC.nsf/AlU/986210C840C10C09C-22583B300442CEC?OpenDocument (A letöltés dátuma: 2020. 11. 11.); *Multinational civil-military exercise 'Argonaut 2016' in full swing*. Cyprus News Agency, 2016. Elérhető: www.cna.org.cy/webnews-en.aspx?a=cfd28c79caaf4f91a-ec6a3ecb885331c (A letöltés dátuma: 2020. 06. 11.); Nemzetközi CIMIC-gyakorlat 7 ország részvételével 2019-ben. Facebook Watch. Elérhető: www.facebook.com/watch/?v=344732349567783 (A letöltés dátuma: 2020. 06. 20.)

³⁰ Közös Mentési Koordinációs Központ. A tengeri és légi mentést is koordináló központ. Vass Tibor: *Tengeri rádiózás 6. rész: A felkutatás és mentés*. Elérhető: www.mja.hu/dokumentumok/6_tengeri%20radiozas_%20felkutas_mentes.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 06. 11.)

³¹ Sarkadi-Szabó Kornél: *Cörög euró: a kilépés buktatói*. 2015. Elérhető: <http://sharkvision.hu/gorog-euro-a-kilepes-buktatoi/> (A letöltés dátuma: 2019. 01. 03.); *Görögország*. Kitekintő. Elérhető: <http://kitekinto.hu/cimke/gorogorszag/> (A letöltés dátuma: 2019. 02. 01.)

³² <http://kitekinto.hu/2016/12/14/europai-ugyek/eu-csucs-a-migracio-es-a-vedelempolitika-a-kozeppontban/>, (A letöltés dátuma: 2019. 12. 28.)

a fegyverkezési és haditechnikai beruházások csökkentését, létszámleépítéseket, összevonásokat tartalmazó úgynevezett „GroKo”³³ programja megalapozta a költséghatékonyság irányába mutató közös lépéseket és annak hatékony megvalósítását.

„A gazdasági- és migrációs-válsággal egy időben, a görög euroszeptizmus ugyan felütötte a fejét, és a görögök megítélése a világban egy kicsit negatív irányba mozdult el, a nemzetközi szervezetekkel történő együttműködések idővel ezen az átmeneti problémán is átszegtették az országot.”³⁴

Hadereje 93 500 fős aktív állományból (ebből 48 500 fő hivatásos, 45 ezer fő sorozott), illetve 220 500 fő tartalékosból áll.³⁵ Az ESDP rendőri és katonai elemeit is támogatja, főként a konfliktusmegelőző akciókban vállal nagy szerepet a balkáni térség, illetve a mediterrán térség területén. Az elmúlt időszakban az EU katonai misszióiban csak néhány fővel képviseltette magát, inkább a rendőri missziókban jelentős a részvétele. Az EUFOR Altheában egy fő, az EUTM Maliban két fő görög katona vett részt (2016–2019).³⁶

CIMIC görög részvétel ezekben a műveletekben nem zajlik. Görögország nemzetközi oktatási-képzési központot üzemeltet Kilkisben. Az MPSOTC³⁷ a világ 11 legnagyobb ilyen jellegű központjának az egyike, az EU-kontingensek műveletre történő képzését, kiképzését végzi, többek közt CIMIC-területén is. A független intézmény tanulmányokkal, illetve oktatás, képzés, továbbképzés keretein belül is segíti a különböző tudományterületeket. Civil-katonai együttműködés jellegű témákkal is foglalkozik.³⁸ Görögország nemzeti CIMIC-doktrínája a fegyveres erők, főként a szárazföldi haderőnem sokrétű tevékenységének szerves részét képezi.

Szoros az együttműködés az egészségügyi, katasztrófa-elhárítási, a légierő mentőhelikopter-egységeivel, ugyanakkor a logisztikai egységekkel (humanitárius segítségnyújtás keretében szállított segélyek), nemzetközi szervezetekkel, akár helyszín biztosítása, szállítás, tolmácsolás vagy műszaki segítségnyújtás a cél. A CIMIC-képességek az emberi erőforrások mellett eszközök, járművek biztosítását egyaránt jelentik. A görög haderő CIMIC-egységei sem önálló műveleti egységek – mint az Európai Unió legtöbb tagállamában –, valamely más egységgel együtt látják el tevékenységüket.

5. Málta

A máltai külpolitika egyik kiemelt területe a nemzetközi szervezetekben történő tevékeny szerepvállalás. Málta mindig erőteljesen hallatta a hangját kis méretéhez képest, akár az EBESZ³⁹ előfutár EBEÉ,⁴⁰ akár nemzetközi haditengerészeti együttműködésről volt

³³ *Közös védelempolitikán rágódik az EU*. Kitekintő, 2013. Elérhető: http://kitekinto.hu/europa/2013/12/19/kozos_vedelempolitikana_ragodik_az_eu (A letöltés dátuma: 2019. 12. 28.)

³⁴ Anna Elisabeth Tsakona: Greece: From Europhile to Eurosceptic, is EU's negative image here to say? In Maria Gianniu (szerk.): *Greek Foreign Policy, Global Trends and Challenges*. Athens, Hellenic Center for European Studies (EKEM), 2013. 14–21.

³⁵ *Military Balance* (2019) i. m. 116.

³⁶ Uo. 116.

³⁷ MPSOTC – Multinational Peace Support Operation Training Center.

³⁸ *Institute of European Integration and Policy (IEIP)*. Elérhető: <http://ieep.pspa.uoa.gr/> (A letöltés dátuma: 2019. 12. 28.)

³⁹ EBESZ – Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet.

⁴⁰ Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet.

szó (pl. UNCLOS⁴¹), azaz támogatja az olyan nemzetközi közösségi megmozdulásokat, amelyek során, a béke és biztonság felelősségének a kérdését együttesen vállalják a szereplők. A biztonságáról folytatott párbeszéd és fórumok jeles képviselője, és szorgalmazza a mediterrán térség stabilitási paktumának kidolgozását is.

A semlegességet a kormány és az ellenzék is sajátosan, rugalmasan kezeli. Saját politikai érdekeik mellett az ország értékeit és prioritásait is szem előtt tartva hangsúlyozzák, az unió, formálódó, folyamatosan alakuló védelmi dimenziójához igazítva azt. Egyfajta modell is Málta, amely megmutatja, hogy kis ország is lehet sikeres nemzetközi szinten. Az EU közös védelempolitikáját illetően, a többi, semleges EU-tagországhoz hasonlóan az aktív semlegesség híve. Az EU-ban itt a legmagasabb azon menekültek aránya, akik úgynevezett humanitárius státuszt kapnak. Az elmúlt években a migrációs politika és a státuszok kiadása sokat szigorodott az országban, és közös EU-megoldást szorgalmaz, többek közt észak-afrikai fogadótáborokat. Málta hadereje meglehetősen kis létszámú, 1950 fő az aktív állomány és 180 fő a tartalékos állomány. A missziós részvételről minden esetben, egyedi esetként a Máltai kormány dönt.⁴²

Az EUNAVFOR Atalanta műveletben Málta 2009 és 2013⁴³ között aktívan részt vett haditengerészeti állományával a Világélelemzési Programban (*World Food Programme* – WFP), illetve az aktív jelenlét és ellenőrzés területén. A művelet sikerével a kalóztámadások száma minimálisra redukálódott, így már Málta sem vesz részt a művelet további szakaszában. Az EUTM Szomália műveletben az ír kontingenssel együtt 2009-ben kiképzési feladatokat látott el Málta a Mihanga táborban (Uganda területén). A hatfős instruktorcsapat sikeres munkát látott el az írekkel közösen, 2010-ben ezért újra vállalták ezt a feladatot. 2010-ben három tiszthelyettes rendfokozatú kiképző hat hónapos szolgálat után fejezte be feladatát.⁴⁴

A tagállamok vizsgálata során az alábbi paramétereket vizsgáltam:

A/a: CIMIC-orientáció: NATO – N, EU – EU, nemzeti – NAT.

A/b: CIMIC-funkciók: F1. katonai erő támogatása, F2. civil lakosság támogatása, F3. civil-katonai kooperáció.

A/c: CIMIC speciális területek.

S1. civil adminisztráció, S2. humanitárius segítségnyújtás, S3. gender/társadalmi nem, S4. jogállam, S5. orvosi segítségnyújtás, S6. monitorozás/ellenőrzés, S7. egyéb.

B/a: CIMIC-intézmény. Független, beágyazott, megosztott, vegyes.

B/b: CIMIC-személyzet: aktív, készenléti, tartalékos – res., funkcionális specialista – FS.

B/c: CIMIC-kiképzés: nemzeti (n), nemzetközi (nk).

C: EU-vezette, műveleti részvétel és tapasztalat. EUFOR Althea, EUTM és EUNAVFOR műveletek.

⁴¹ *United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982*. United Nations. Elérhető: www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/UNCLOS-TOC.htm, (A letöltés dátuma: 2019. 12. 12.)

⁴² *Military Balance* (2019) i. m. 128.

⁴³ *European Union Naval Force (EU NAVFOR) Somalia – Operation ATALANTA*. Elérhető: <https://afm.gov.mt/en/operationsanddeployments/overseas/Pages/EU-Navfor.aspx> (A letöltés dátuma: 2020. 11. 11.); *Malta*. EU Naval Force – Operation Atalanta. Elérhető: <http://eunavfor.eu/?s=malta> (A letöltés dátuma: 2019. 11. 12.)

⁴⁴ *European Union Training Mission Somalia (EUTM SOMALIA)*. Elérhető: <https://afm.gov.mt/en/operationsanddeployments/overseas/Pages/EUTM-Somalia.aspx> (A letöltés dátuma: 2020. 11. 11.); Nestor Laiviera: *AFM military instructors training Somali troops*. 2011. Elérhető: www.maltatoday.com.mt/news/national/8154/afm-military-instructors-training-somali-troops#.WGyiT_nhDDc (A letöltés dátuma: 2019. 11. 12.)

A vizsgált elemek kimenetét egy mátrixban összegeztem (1. ábra).

ország ¹	Bulgária	Ciprus	Görögország	Málta
	NATO és EU	NATO	NATO	Nemzeti
A/a (orientáció: nemzeti, nato, EU)				
A/b (funkciók)				
F1	x	x	x	x
F2	x	x	x	x
F3	x	x	x	x
A/c (specializáció)				
S1	x	x	x	x
S2	x	x	x	x
S3				
S4				
S5				
S6	x			
S7				
B/a				
független				
megosztott				
beágyazott	x	n. a.	x	n. a.
B/b szem.)	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
B/c (kiképzés)	nemzeti + nemzetközi	nemzeti + nemzetközi	nemzeti + nemzetközi	nemzeti + nemzetközi
EU-vezette m.				
Althea	x		x	
Atalanta	x		x	x
EUTM Mali	x	x		
EUTM SOM	x	x	x	x

1. ábra: Mátrix.

Forrás: a szerző összeállítása

6. Összegzés

A komparatív elemzés a tagállamok azonos paraméterei mentén való vizsgálat során az egyezőségeket, különbségeket, egyes erősségeket és gyengeségeket, valamint tagállami specifikációkat összegzi.

Az orientációt és funkciókat, specializációt tekintve éles különbség a vizsgált négy ország tekintetében nincsen. A képzés, kiképzés mindenütt, több körös, nemzeti és nemzetközi intézményekben történik. A térségben Görögország a legnagyobb ilyen képzési intézmények egyikét működteti. A CIMIC intézmények tekintetében a vizsgált országok mindegyikében beágyazott, valamely más területtel együtt működő egységről van szó.

A létszámot tekintve a tagállamok hadereje nagy szórást mutat, főként az aktív és tartalékos állomány egymáshoz viszonyított arányát figyelembe véve. Görögország a 220 ezer fős tartalékos állománnyal messze kiemelkedik a többi állam közül.

Az EU katonai műveleteiben való részvétel során természetes, hogy a nagy kiterjedésű tengerparttal rendelkező országok, az EUNAVFOR haditengerészeti műveletekben nagyobb szerepet vállalnak. A cikkben szereplő tagállamok közül Görögország rendelkezik a leghosszabb partszakasszal.⁴⁵ Kisebb országok mint Málta kis létszámmal vettek részt az EUNAVFOR-műveletekben, sőt kontingenseiket az utóbbi években kivonták.

⁴⁵ *Coastline Lengths*. Elérhető: <http://world.bymap.org/Coastlines.html> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 30.)

Felhasznált irodalom

- Boda József – Boldizsár Gábor – Kovács László – Orosz Zoltán – Padányi József – Resperger István – Szenes Zoltán: A hadtudományi kutatási irányok, prioritások és témakörök. *Államtudományi Műhelytanulmányok*, (2016), 16. 1–23.
- Farkas Ádám – Horváth Tibor – Padányi József – Petruska Ferenc: A Magyar Honvédség feladatai, szerepének és helyzetének jogi aspektusai a tömeges migráció kapcsán. In Tóth Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Budapest, Dialóg Campus, 2017.
- Kugyela Tamás: *Karnyújtásnyira a ciprusi újraegyesítés*. Index, 2016. Elérhető: http://index.hu/kulfold/eurologus/2016/10/29/karnyujtasnyira_a_ciprusi_ujraegyesites/ (A letöltés dátuma: 2019. 11. 12.)
- Laiviera, Nestor: *AFM military instructors training Somali troops*. 2011. Elérhető: www.maltatoday.com.mt/news/national/8154/afm-military-instructors-training-somali-troops#.WGyiT_nhDDc (A letöltés dátuma: 2019. 11. 12.)
- Loucaides, Darren: Why Are There Still British Military Bases in Cyprus? *New Internationalist*, 2017. Elérhető: <https://newint.org/features/2017/05/01/caught-in-the-middle> (A letöltés dátuma: 2019. 11. 11.)
- Megfeneklett Ciprus újraegyesítése*. Origo, 2016. Elérhető: www.origo.hu/nagyvilag/20161122-eredmenytelenul-fejezodtek-be-a-megosztott-ciprus-egyesiteserol-masfel-eve-folyo-targyalasok.html (A letöltés dátuma: 2019. 12. 10.)
- Mitov, Georgi: Basic views of CFSP/ESDP in Bulgaria. Priorities for the government in CFSP; key issues for Bulgaria, CFSP Watch, BECSA, Sofia, 2013.
- Multinational civil-military exercise 'Argonaut 2016' in full swing*. Cyprus News Agency, 2016. Elérhető: www.cna.org.cy/webnews-en.aspx?a=cfd28c79caaf4f91aec6a3ecb885331c (A letöltés dátuma: 2020. 06. 11.)
- Plamen, Yordanov: *Bulgaria in European Security and Defence Policy*. Carlisle, Us Army War College, 2013. Elérhető: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA589902.pdf> (A letöltés dátuma: 2018. 12. 10.)
- Sarkadi-Szabó Kornél: *Görög euró: a kilépés buktatói*. 2015. Elérhető: <http://sharkvision.hu/gorog-euro-a-kilepes-buktatoi/> (A letöltés dátuma: 2019. 01. 03.)
- Sepos, Angelos: *The Europeanization of Cyprus*. London, Palgrave Macmillan, 2008. DOI: <https://doi.org/10.1057/9780230229822>
- Tsachevsky, Vanelin: *Bulgaria's EU membership: the adaptation to the new status is not over*. Sofia, Pan-European Institute, 2010. Elérhető: <http://jeanmonnetexcellence.bg/archive/assets/uploads/files/cc177%20-%20bulgaria%E2%80%99s%20eu%20membership%20the%20adaptation%20to%20the%20new.pdf> (A letöltés dátuma: 2020. 11. 06.)
- Tsakona, Anna Elisabeth: Greece: From Europhile to Eurosceptic, is EU's negative image here to stay? In Maria Gianniou (szerk.): *Greek Foreign Policy, Global Trends and Challenges*. Athens, Hellenic Center for European Studies (EKEM), 2013.
- United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982*. United Nations. Elérhető: www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/UNCLOS-TOC.htm (A letöltés dátuma: 2019. 12. 12.)
- White Paper on Defence and the Armed Forces of the Republic of Bulgaria, Sofia, 2010.

Yanakiev, Yantsislav: *Views of the Bulgarian Public on Security, Defence and Military*. DCAF, Geneva, 2000.

Military Balance 2019. London, IISS, 2019.

Military Balance 2020. London, IISS, 2020.

Vass Tibor: *Tengeri rádiózás 6. rész: A felkutatás és mentés*. Elérhető: www.mja.hu/dokumentumok/6_tengeri%20radiozas_%20felkutas_mentes.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 06. 11.)

White Paper on Defence and the Armed Forces of the Republic of Bulgaria. 2019. Elérhető: www.mod.bg/en/doc/cooperation/20190621_White_Paper.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 12.)

Internetes források

A ciprusi görögök és ciprusi törökök vajon képesek lesznek-e végül közös nevezőre jutni? TRT, 2019. Elérhető: www.trt.net.tr/magyar/tersegi-hirek/2019/07/30/a-ciprusi-gorogok-es-ciprusi-torokok-vajon-kepesek-lesznek-e-vegul-kozos-nevezore-jutni-1244445 (A letöltés dátuma: 2020. 03. 01.)

CFSP Watch 2005 – Bulgaria – by BECSA. Elérhető: www.lse.ac.uk/international-relations/assets/documents/efpu/cfsp-annual-reports/2005/CFSP-Watch-2005-Bulgaria.pdf?from_serp=1 (A letöltés dátuma: 2020. 11. 10.)

Coastline Lengths. Elérhető: <http://world.bymap.org/Coastlines.html> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 30.)

Common Security and Defense Policy. Elérhető: www.army.gov.cy/el/page/koini-politiki-asfaleias (A letöltés dátuma: 2019. 12. 11.)

European Maritime Force. Elérhető: www.euromarfor.org/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 17.)

European Union Naval Force (EU NAVFOR) Somalia – Operation ATALANTA. Elérhető: <https://afm.gov.mt/en/operationsanddeployments/overseas/Pages/EU-Navfor.aspx> (A letöltés dátuma: 2020. 11. 11.)

European Union Training Mission Somalia (EUTM SOMALIA). Elérhető: <https://afm.gov.mt/en/operationsanddeployments/overseas/Pages/EUTM-Somalia.aspx> (A letöltés dátuma: 2020. 11. 11.)

Görögország. Kitekintő. Elérhető: <http://kitekinto.hu/cimke/gorogorszag/> (A letöltés dátuma: 2019. 02. 01.)

History. European Maritime Force. Elérhető: www.euromarfor.org/overview/3 (A letöltés dátuma: 2020. 04. 17.)

Institute of European Integration and Policy (IEIP). Elérhető: <http://eeep.pspa.uoa.gr/> (A letöltés dátuma: 2019. 12. 28.)

Közös védelempolitikán rágódik az EU. Kitekintő, 2013. Elérhető: http://kitekinto.hu/europa/2013/12/19/kozos-vedelempolitikana_ragodik_az_eu (A letöltés dátuma: 2019. 12. 28.)

Malta. EU Naval Force – Operation Atalanta. Elérhető: <http://eunavfor.eu/?s=malta> (A letöltés dátuma: 2019. 11. 12.)

- Multinational CIMIC Exercise "ARGONAUT-2018" 3rd PHASE-"Search and Rescue (SAR) Operations"*. Elérhető: www.mod.gov.cy/mod/CJRCC.nsf/All/986210C840C10C09C22583B300442CEC?OpenDocument (A letöltés dátuma: 2020. 11. 11.)
- Nemzetközi CIMIC-gyakorlat 7 ország részvételével 2019-ben. Facebook Watch. Elérhető: www.facebook.com/watch/?v=344732349567783 (A letöltés dátuma: 2020. 06. 20.)
- Participation of Bulgarian Military Personnel in Bosnia and Herzegovina (SFOR/ALTHEA)*. Elérhető: www.mod.bg/en/doc/tema/MissionsOperations3.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 12. 10.)
- Teme Magazine*, 2016 July. Elérhető: www.euforbih.org/eufor/images/pdfs/Teme/2016/201607_eng.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 30.)
- www.hemusbg.org/index-en.html (A letöltés dátuma: 2018. 12. 10.)